Náttúruvanlukkan heldur ótarnað fram millum Stong og Eystnes

ALFRED OLSEN
Sambandstingmadur

Afturkomin úr Íslandi, har eg havi verið á fundi hjá Útnorðurráðnum, sum var hildin í Húsavík, var eg í gjár eygnavitni til, at ein bátur, fullur av móru frá Oyrareingjum legði seg tvøran av streyminum millum Stong og Eystnes og slepti hundraðtals tonsum av móru í havið, og eg hugsaði, hvussu nógv smákykt og livandi verður í havinum, doyggja fyri hvørja last?

Tá vit so vita, at loyvi er givið til at søkkja millum 75.000 og 150.000 m3 av móru, er talan um eina náttúruvanlukku, tí næstu ferð eru onnur smákykt og livandi verður á staðnum, antin á veg norðureftir ella suðureftir við streyminum.

Eg fari at loyva mær at spyrja Heilsufrøðiligu Starvstovuna, hvussu nógv smákykt, livandi verður og fiskayngul drepa hesi uml. 100.000 m3 av móru frá Oyrareingjum, sum vera slept í havið millum Stong og Eystnes?

Tilfarið er reint
Í skrivi frá Heilsufrøðiligu Starvstovuni, verður víst á, at kanningarnar vísa, at talan er um reint tilfar, tað er rein móra og tí óskaðilig at dumpa í havi eystanfyri.

Eg kom at hugsa um tvinnar náttúruvanlukkur í Íslandi fyri nøkrum árum síðani, tá skalvur leyp oman yvir tvinnar bygdir og legði tær fyri ein stóran part í oyði. Tá allir føroyingar føldu samkenslu við hesum bygdum sum vanlukkan hevði rakt, átóku vit okkum at hjálpa teimum fíggjarliga, við at byggja tær upp aftur, og tøkk skulu allir føroyingar hava fyri tað.

Men skaðin hendi ikki av tí at kavin var so skitin, men tí bygdirnar fingu skalvin oman yvir seg.

Líknandi vanlukka hendir nú dagliga fyri alt lív í havinum, sum ferðast við streyminum millum Stong og Eystnes, og eg fari tí hervið at heita á allar avvarðandi stovnar og myndugleikar um at fáa steðga hesi vanlukku meðan tíð er.

Reint havumhvørvi
Eg fegnist um, at í dag er øllum skipum álagt onki at tveita í havið, men taka alt burturkast við sær til lands, har kommunurnar hava serstaka móttøkuskipan fyri avfallið frá skipum og bátum og tað er gott.

Men um somu tíð sum myndugleikarnir gera tað ólógligt hjá skipum at tveita sjálvt tað minsta tingið yvir borð, so geva teir loyvi til nakað so óskiljandi sum at søkkja millum 75.000 og 150.000 m3 av móru á einum av teimum mest sárbæru havlívsfrøðisligu støðunum í Føroyum.

Avgerðin reisir nógvar spurningar.
Avgerðin hjá Heilsufrøðiligu Starvstovuni reisir tí nógvar spurningar t.d.

Tá tilfarið er so reint, hví verður tað so ikki tikið uppá land og brúkt uppi á landi?

Tá tilfarið var skaðiligt fyri hummaraveiðuna á Tangafirði, hví er tað so ikki skaðiligt fyri fiskiskapin og djóralívið eystanfyri og í fjørðinum?

Tá tilfarið er so reint, hví vóru so Landsverk og Fiskimálaráðið ímóti at aftursøkkja tilfarið á 15-20 metra dýpi inni á Kollafirði?

Hesir spurningar eru áhugaverdir at fáa svaraðar, men tað altavgerandi er, at vanlukkan fyri alt djóralívið í okkara havumhvørvi verður steðga, ongantíð ov skjótt, og rokni eg við, at Heilsufrøðiliga Starvsstovan kennir ábyrgd nú eins og hon plagar og steðgar hesi aftursøkking.

Sølan stinkar

JOHN JOHANNESSEN
Tinglimur fyri Javnaðarflokkin

Deymurin er rotin eftir Føroya Banka søluna. Ein gjøllig eftirmeting av allari sølutilgongdini og sjálvari søluni eigur nú at verða gjørd og viðgjørd í politiska landslagnum. Til niðurstøðan frá hesum er greið, eiga allar aðrar ætlanir um einskiljingar at verða steðgaðar

Tann ríki gjørdist ríkari og harvið gjørdist munurin ímillum lønartrælin og alsamt sjónligaru nýggju aðalstættina enn størri. Hetta var eftir mínum tykki høvuðsúrslitið eftir søluna av Føroya Banka.

Ávísar kreftir megnaðu at skapa eina so mikið stóra yvirtekning av partabrøvum, at løntakarin so at siga ikki slapp at tekna seg fyri nakrari nevniverdari mongd av partabrøvum. Men samstundis fingu stjórarnir eyka løn av skattgjaldarans pengum uttan eyka stríð og ein av stjórunum slapp einsamallur at tekna seg fyri 7 milliónum í partapeningi. Nøkulunda sama støða var galdandi aðrastaðni í leiðslu bankans.

Løntakarin, ið megnaði at kroysta pengapungin so mikið, at hann kundi seta seg fyri 200 túsund krónum, slapp ikki at seta seg fyri meira enn 10 túsund krónum í partapeningi. Sama var galdandi fyri tann, ið hevði megnað at skavað sær 300 túsund krónur saman.

Hvør avgjørdi hvat?
Hvussu bar tað so til, at stjórarnir, beinan vegin sluppu at seta heilt upp í 7 milliónir krónur í bankan. Var tað tí, at teir vistu, at parabrøvini vóru yvirteknaði 26 ferðir og tí kundi annar stjórin seta seg fyri 181 milliónum, fyri til endans at fáa 7. Ella vóru onnur viðurskifti galdandi. Sigi ikki at tað er so, men spuringurin er áhugaverdur at seta og mikið meira áhugavert hevði verið at fingið svar.

Nakrir politiskir spurningar eru eisini at seta. Tann størsti er sjálvsagt, hvussu tað ber til, at vanliga fólkið ikki slapp at keypa nakað nevnivert av sínum egna banka, tá júst hetta skuldi vera aðaltátturin við valda einskiljingarháttinum?

Hvussu ber tað til, at ríkmaðurin sum herfyri ósmæðið keypti landsstýrismannin í fíggjarmálum, uttan trupulleikar gjørdist størsti eigarin av einskilda bankanum? Hvønn leiklut hevur landsstýrismaðurin, sum upprunaliga fyrireikaði søluna, seinni havt í keypinum av bankanum. Sigi ikki, at nakað samband er í hesum føri. Men eisini hesin spurningurin er áhugaverdur at seta og mikið meira áhugavert hevði verið at fingið greitt og gjølligt svar.

Úr sama politiska flokki er eisini ein tinglimur, ið samstundis hevur leiðandi leiklut sum nevnalimur í Føroya Banka. Rokni ikki við, at hesin hevur havt nakran beinleiðis leiklut í sambandi við søluna. Men áhugavert hevði verið at fingið hetta greitt og greinað.

Óheppið stættabýti
Oman á allar hesar spurningar ber kortini tíverri til at staðfesta, at hendan fyrsta veruliga privatiseringin hevur førkað føroyska samfelagið nærri einum ógvuliga óhepnum stættarbýti. Hetta eigur Javnaðarflokkurin ikki at lata sær lynda. Og tí er tað, at eg eftir at hava ráðført meg við nøkur av fremstu fólkunum í Javnaðarflokkinum mæli til, at allar privatiseringar verða steðgaðar meðan Føroya Banka sølan verður eftirmett og politiskt viðgjørd.

Vit kunnu gleðast um framburð í samfelagnum, men tíverri er tað soleiðis, at í tíðum við ovurstórum búskaparligum framburði, eru tað nakrir fáir stórir vinnarar, meðan nógv detta niðurímillum orsakað av ovurhøgum bústaðarprísum og mongum øðrum meirkostnaðum, ið fylgja við at liva og virka í einum samfelag, har búskaparvøksturin er so stórur.

Tí er tað eisini ein politisk avbjóðing – serliga hjá einum javnaðarflokki – at syrgja fyri, at allir samfelagsins borgarar eiga lut í búskaparvøkstrinum. Føroyar eiga at vera eitt samfelag fyri øll. Tí er neyðugt at endurvinna sterku sosialdemokratisku hugsjónina, ið setur karr ráða nýkapitalistiska rákið skák mát.

www.john.fo

Tað tekur tíð at fáa útlendingamálið loyst

JÓGVAN VIÐ KELDU
løgtingsmaður og fyrrv. landsstýrismaður í útlendingamálum

Nú kann í størri mun sigast, at føroyskir fjølmiðlar, sum ikki tímdu at seta seg inn í týdningarmikla útlendingamálið og opportunistiskir politikarar, sum ynsktu at reka politikk eftir kenslum heldur enn eftir lógini, eru við at vakna

Tað var gløggi og evnaríki journalisturin Ralf Pittelkow, sum segði, at: ”Viðurskiftini viðvíkjandi innflytarum er mest týdningarmikli spurningurin fyri evropeiska samveldið, men tað skilir seg frá øðrum evnum, tí tað í fleiri økjum í Evropu leingi hevur verið tema, sum ikki er egnað til eitt vanligt demokratiskt orðaskifti”!

Hetta hevur eisini verið galdandi fyri Føroyar, har okkara loftmiðlar ikki hava tíma ella havt vilja til at seta seg inn í substansin í málinum, og opportunistiskir og kenslubornir politikarar uttan mál og mið hava funnist at, antin óvitandi ella ímóti betri vitan.

Tó skal sigast, at hesir partar alt meiri hava fingið eyguni upp fyri tí veruleika, at ein útlendingur kann koma til landið at arbeiða, tí brúk er fyri honum, faklærdur ella ófaklærdur og ikki bara tí, hann sjálvur ynskir at koma.

Tikið lívið av óskilinum
Tá ið eg fyrst í 2004 kom út í landsstýrið, og fekk eyga á hvussu meiningsleyst, ólógliga og uttan ábyrgd údlendingapolitikkurin um arbeiðs- og uppihaldsloyvi var rikin, bæði innan ítróttafólk og ófakærd arbeiðsfólk annars, var einki annað at gera, enn at steðgað hesum óskili, fyri ikki at siga hesi óhumsku, tá hugsað verður um eitt av fleiri dømum, nevniliga hesir tiltiknu 17 tailendingarnir.

Ein og hvør landsstýrismaður hevði gjørt upp við hetta óskil, at tað so varð eg sum fekk hesa torføru men ikki sørt áhugaverdu uppgávu, gjørdist ein veruleiki. Tað gjørdi ikki uppgávuna lættari, at arbeiðsloysið nú øktist ella tók til.

Í bløðunum fyri kortum segði Jacob Vestergaard, landsstýrismaður, sum gjørdist mín avloysari fyrst í 2006, at vit hava nú, “tikið lívið av óskilinum”, men nøkur trupul mál lógu framvegis, og legði afturat, sum eg eri púra samdur við honum í, at “tað verður ikki gott, fyrrenn vit sjálvi hava yvirtikið málið, men tað er ikki aktuelt í hesari samgonguni”.

Yvirtaka málið
Tað sigur seg sjálvt, at kaosið verður størri av at hava tvinnar partar í einum so fløktum máli, sum øll lond uttan um okkum, meiri ella minni eru komin illa fyri av. Tað ber ikki til, at hava tvinnar partar, sum hvør skyldar uppá annan, tí verður neyðugt við eini yvirtøku. Fyrr, jú betri.

Sambandflokkurin hevur mótmælt eini yvirtøku av hesum máli frá fyrsta degi.

Nú einki arbeiðsloysi er, men fyritøkur tørva arbeiðsmegi í stórum, eiga vit at lata meiri upp fyri tí arbeiðsmegi, vit hava brúk fyri. Hetta eigur at verða gjørt við neyvum skili, við ábyrgd, liðiligt og praktiskt, so søgan ikki endurtekur seg.

Vit hava eisini lagt til merkis, nú formaðurin í Fiskimannafelagnum, Jan Højgaard, rópar varskóð, at vit ídag hava útlendskar fiskimenn har hvørki arbeiðs- ella uppihaldsloyvi eru í lagi, og at hesir eru undirløntir. Hetta er ein álvarssøk, sum eigur at verða fingin uppá pláss sum skjótast.

Men samanumtikið er gleðiligt, at nú í størri mun kann sigast, at føroyskir fjølmiðlar, sum ikki tímdu at seta seg inn í týdningarmikla útlendingamálið og enntá blandaðu spurningin um flóttafólk uppí, hóðast tað er heilt annað mál, og opportunistiskir politikarar, sum ynsktu at reka politikk eftir kenslum heldur enn eftir lógini, eru við at vakna.